

**LOŠIMŲ PRIEŽIŪROS TARNYBOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS
FINANSŲ MINSITERIJOS KONSULTACIJA DĖL AZARTINIUS LOŠIMUS
ORGNIZUOJANČIŲ BENDROVIŲ KLIENTŲ DALYKINIŲ SANTYKIŲ
STEBĖSENOS IR JŲ NUTRAUKIMO**

Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Priežiūros tarnyba), įvertinusi azartinius lošimus organizuojančių bendrovių praktiką, išryškėjusią Priežiūros tarnybos atliekamų patikrinimų metu, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (toliau – PPTFPĮ) 4 straipsnio 3 dalimi, parengė konsultaciją dėl klientų dalykinių santykių stebėsenos ir jų nutraukimo.

PPTFPĮ 9 straipsnio 16 dalyje nurodyta, kad: „Finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai visais atvejais privalo vykdyti nuolatinę kliento dalykinių santykių stebėseną, įskaitant sandorių, kurie buvo sudaryti tokių santykių metu, tyrimą, siekiant užtikrinti, kad vykdomi sandoriai atitiktų finansų įstaigų ar kitų įpareigotųjų subjektų turimą informaciją apie klientą, jo verslą, rizikos pobūdį ir lėšų šaltinį.“ Nurodytos nuostatos įgyvendinimui kritiškai svarbu ankstyvajame dalykinių santykių su klientais etape tinkamai įgyvendinti „pažink savo klientą“ (angl. *Know Your Customer, KYC*) principą bei tolesnių dalykinių santykių su klientais metu atsakingai vykdyti deramo klientų tikrinimo (*CDD*) procedūras.

Nors Kliento pažinimo anketos sąvoka PPTFPĮ nėra įtvirtinta, tačiau PPTFPĮ vienareikšmiškai kelia reikalavimą pažinti savo klientą. Kliento pažinimo anketa yra laikoma efektyviausiu būdu užtikrinti tinkamą kliento pažinimą. Atsižvelgiant į tai, Priežiūros tarnybos vertinimu, azartinius lošimus organizuojančios bendrovės, prieš užmezgdamos dalykinius santykius su savo klientais, turėtų apie juos susirinkti pakankamai informacijos, kuri leistų tolesnių dalykinių santykių metu atlikti deramo klientų tikrinimo procedūras, nuolat stebėti įtartiną klientų veiklą, susijusią su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu. Kliento pažinimo anketoje turėtų būti numatyta pakankamai klausimų, kurie leistų lošimų organizatoriui iš kliento gauti tiek informacijos, kiek yra būtina tam, kad lošimus organizuojanti bendrovė galėtų tinkamai įvertinti kliento keliamą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką bei nurodyta informacija remtis tolesniuose dalykinių santykių etapuose, atliekant deramą klientų tikrinimą. Taip pat Priežiūros tarnyba atkreipia lošimus organizuojančių bendrovių dėmesį į tai, kad siekiant užtikrinti kliento pateikiamos informacijos teisingumą, klientų pažinimo anketos turėtų būti klientų pasirašytos, teikiant paslaugas nuotoliniu būdu – teisės aktų reikalavimus atitinkančiu elektroniniu parašu, teikiant paslaugas antžeminėse lošimų organizavimo vietose – ranka, paprastu parašu. Parašu patvirtinta informacija yra įrodymas, kad klientas patvirtino, kad jo pateikta informacija yra teisinga.

Azartinius lošimus ir loterijas organizuojančioms bendrovėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, tvarkos aprašo, patvirtinto Priežiūros tarnybos direktoriaus 2020 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. DIE-450 „Dėl Azartinius lošimus ir loterijas organizuojančioms bendrovėms skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Nurodymai), 49 punkte nustatyta, kad: „Deramas klientų tikrinimas suteikia bendrovei žinių apie savo klientus. Remdamasi iš kliento gauta informacija, bendrovė ne tik privalo įvertinti kliento keliamą riziką, bet ir turi ją panaudoti (ja remtis) tolesniuose dalykinių santykių su klientu etapuose, pavyzdžiui, atlikdama dalykinių santykių ir operacijų (sandorių) stebėseną ir vertindama, ar kliento atliekamos operacijos

atitinka bendrovės turimas žinias apie klientą, jo veiklą, lėšų šaltinį, neturi įtartinoms operacijoms būdingų požymių, kurie galėtų padėti atskleisti su pinigų plovimu ar teroristų finansavimu susijusią veiklą, ir pan.“

Deramas klientų tikrinimas, Priežiūros tarnybos vertinimu, turėtų apimti:

1. kliento tapatybės nustatymą ir jos patikrinimą,
2. nustatymą, ar klientas veikia savo vardu ar yra kontroliuojamas kitų asmenų,
3. nustatymą, ar klientas yra politiškai pažeidžiamas asmuo;
4. vertinimą, ar yra pagrindas taikyti sustiprintą tapatybės nustatymą;
5. dalykinių santykių tikslo ir numatomo pobūdžio vertinimą;
6. kliento informacijos tikrinimą, įgyvendinant finansines sankcijas;
7. nuolatinę kliento dalykinių santykių ir sandorių stebėseną, vykdomų

sandorių tyrimą;

8. periodinį dokumentų, duomenų ir informacijos atnaujinimą.

Informacijos, kuri privalo būti gaunama ir tikrinama, atliekant deramą klientų tikrinimą, apimtis priklauso nuo lošimų organizatoriaus nustatytos kliento pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos. Kuo aukštesnė kliento keliamas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizika, tuo daugiau duomenų ir informacijos privaloma gauti. Nustačius aukštą kliento riziką, privaloma gauti papildomos informacijos, kuri padėtų tinkamai pažinti klientą, suprasti jo lėšų šaltinius ir turto kilmę.

Klientų dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos intensyvumą ir apimtis lošimus organizuojančios bendrovės turėtų nustatyti, atsižvelgdamos į visos savo veiklos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo rezultatus bei individualų kliento pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos rizikos vertinimą.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad PPTFPĮ nuostatos pirmiausiai yra orientuotos į pareigą vykdyti nuolatinę klientų dalykinių santykių ir atliekamų operacijų stebėseną. Atliekamos stebėsenos metu turi būti imamasi visų kryptingų ir proporcingų priemonių patiriamai pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai mažinti ir valdyti: tokios priemonės gali apimti papildomos informacijos ir (arba) dokumentų iš nepriklausomų ir patikimų šaltinių gavimą, turto ir lėšų, susijusių su dalykiniais santykiais arba operacija, šaltinio nustatymą bei kitas priemones, numatytas Nurodymų 56 punkte. Tik pačiu kraštutiniu atveju, kai jokiais kitomis priemonėmis nėra galimybės suvaldyti kliento keliamos rizikos, gali būti sprendžiama dėl dalykinių santykių su klientu nutraukimo. PPTFPĮ 9 straipsnio 18 dalyje aiškiai nurodyta, kad „Finansų įstaigoms ir kitiems įpareigotiesiems subjektams draudžiama vykdyti sandorius per banko sąskaitas, užmegzti ar tęsti dalykinius santykius, vykdyti sandorius, kai jie neturi galimybių įvykdyti šiame straipsnyje nustatytą reikalavimą: jeigu klientas šio įstatymo nustatytais atvejais nepateikia duomenų, patvirtinančių jo tapatybę, jeigu pateikia ne visus duomenis arba jie yra neteisingi, jeigu klientas ar jo atstovas vengia pateikti informaciją, reikalingą jo tapatybei nustatyti, slepia naudos gavėjo tapatybę ar vengia pateikti informaciją, reikalingą naudos gavėjo tapatybei nustatyti, arba pateiktų duomenų tam neužtenka; jeigu finansų įstaiga ar kitas įpareigotasis subjektas negali užtikrinti šio straipsnio 12–16 dalyse nurodytų reikalavimų vykdymo. Tokiais atvejais finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai, įvertinę keliamą pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo grėsmę, sprendžia dėl pranešimo apie įtartiną piniginę operaciją ar sandorį perdavimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai tikslingumo.“

Papildomai atkreiptinas dėmesys į tai, kad PPTFPĮ pagrindu lošimus organizuojančių bendrovių vykdoma prevencinė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo

veikla, taikomos prevencinės priemonės negali būti būdas išvengti Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme nustatytų draudimų ir reikalavimų ar tapti priemone nepaisyti lošimų organizavimo reglamentuose nurodytų lošimus organizuojančios bendrovės bei lošėjų teisių ir pareigų. Lošimų organizatorių veikla, sprendimai turėtų būti pagrįsti įrodymais, o ne interpretacijomis, prielaidomis ar įsitikinimais ir neturėtų varžyti lošėjų teisių daugiau nei reikia lošimų organizatorių vykdomoms funkcijoms. Lošimų organizatorių taikomos prevencinės pinigų plovimo ir teroristų finansavimo priemonės turi būti proporcingos kliento keliamai pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai.

Pažymėtina, kad Priežiūros tarnyba pastebi atvejus, kuomet, vadovaujantis PPTFPĮ nuostatomis, skubama su klientais nutraukti dalykinius santykius, neišnaudojus visų galimybių patiriamai pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikai mažinti ar valdyti, nesuteikus galimybės klientams pateikti papildomos informacijos ir duomenų apie savo atliekamą operaciją, naudojamų lėšų kilmę ar turto šaltinį. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad prašant iš klientų papildomos informacijos ar dokumentų, jų pateikimui turėtų būti nustatomas protingas terminas, paskutinę termino dieną turėtų būti primenama, kad dokumentai ar informacija dar nebuvo pateikta, pasiūloma tai padaryti iki termino pabaigos. Taip pat pažymėtina ir tai, kad negavus prašomos informacijos, dalykiniai santykiai, vadovaujantis PPTFPĮ 18 straipsniu, gali būti nutraukiami, tik prieš tai įvertinus, dėl pranešimo apie įtartina pinigine operaciją ar sandorį perdavimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tikslingumo, o toks sprendimas turi būti dokumentuotas vidaus tvarkų taisyklėse nustatyta tvarka.